

SHA/HMS

Rådgivende ingeniør sikkerhet, helse og arbeidsmiljø/helse, miljø og sikkerhet

Ytelsesbeskrivelse

Juni 2022

Rådgivende ingeniør miljø SHA/HMS**Grensesnitt, ytelser og anskaffelse****Veileder for rådgivere, arkitekter, kontrollforetak, prosjekteringsledere og oppdragsgivere**

Veilederen ble i hovedsak forfattet av Monica Nygård (Cowi) og Wenche Solberg (Multiconsult).

Veilederen er omforent med RIFs ekspertgruppe SHA/HMS.

© RIF – Rådgivende ingeniørers forening

Essendropsgate 3

Pb. 5491 Majorstuen

0305 Oslo

Versjon Utgivelsesår	Revisjonshistorikk	Medforfattere
1 2022		Moniga Nygård og Wenche Solberg (hovedforfattere). Bidrag fra Liv Strøm, Veslemøy L Ottesen, Håvard Gilja og John Sverre Rønnevik.

INNHOLD

1	FORMÅL.....	5
2	hva omfatter rådgivning innen sha og HMS.....	6
3	Aktuelle myndighetskrav.....	7
3.1	Lover og forskrifter.....	7
3.2	Veiledninger/ retningslinjer.....	7
4	YTELSER FRA SHA-RÅDGIVER.....	8
4.1	Generelt.....	9
4.2	Ytelser i tidlig fase.....	9
4.3	Ytelser i detaljprosjekteringen.....	10
4.4	Ytelser i utførelsesfasen.....	10
5	YTELSER FRA HMS-RÅDGIVER.....	11
5.1	Ytelser i tidlig fase.....	12
5.2	Ytelser i detaljprosjekteringen.....	12
5.3	Ytelser i driftsfase.....	12
6	ANSKAFFELSE AV SHA- ELLER HMS-RÅDGIVER.....	13
6.1	Forespørsel om SHA- eller HMS-rådgiver.....	13
6.1.1	Engasjement i bygge- og anleggsprosjekt.....	13
6.1.2	Forespørsel.....	13
6.1.3	Ytelser.....	13
6.1.4	Prosjektfaser.....	14
6.1.5	Prosjektforutsetninger.....	14
6.1.6	Grunnlag fra oppdragsgiver.....	14
6.1.7	Honorarform.....	14
6.1.8	Kontrakt.....	15
6.2	Tilbud.....	15
6.2.1	Beskrivelse av arbeidsoppgaver.....	15
6.2.2	Organisasjon.....	15
6.2.3	Betingelser.....	15
6.2.4	Ansvar.....	15
6.2.5	Honorar.....	15
6.2.6	Evaluering bestilling.....	15
6.2.7	Valg av tilbud.....	15

6.2.8	Bestilling	15
6.3	Avtale.....	16
7	FORKORTELSER MED FORKLARINGER	17

1 FORMÅL

Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF) er en frittstående bransjeforening for kunnskapsbedrifter med virksomhet innenfor rådgivning, planlegging og prosjektledelse i hovedsak innen bygg- og anleggsnæringen. Medlemsbedriftene har sin kjernekompetanse innen ingeniørteknologi, arkitektur, arealplanlegging, prosjekt- og bedriftsledelse og IKT.

RIF erfarer at rådgivere engasjeres på svært ulikt vis. Prosjekt mål, forventede ytelser og roller er ofte uklart angitt fra oppdragsgivers og myndighetenes side og det overlates til ulike rådgivere å definere dette selv med ulikt resultat når man ikke har et felles utgangspunkt. Dette bidrar til at man konkurrerer på ulike vilkår når det gjelder rammene for oppdraget, og får unødige diskusjoner i ettertid om dokumentasjonsomfang og kostnader.

Hovedformålene med RIFs ytelsesveiledere er derfor å:

- være en bransjenorm for normale- og tilleggsytelser i ulike faser og entreprisereformer
- angi grensesnitt mellom de ulike prosjektaktørene inkludert oppdragsgiver
- redusere konflikter som følge av klarere ytelsesavtaler i prosjektene
- gi økt forutsigbarhet for alle parter
- redusere total kostnader i byggeprosjektet

Ytelser må imidlertid alltid tilpasses og avtales oppdraget. Denne ytelsesbeskrivelsen søker derfor å gi oppdragsgivere og rådgivere et felles utgangspunkt for de tilpassede ytelsene. Ytelsesbeskrivelsen er ikke bindende for noen parter, men reflekterer konsensus i RIF-bedriftene om hva som bør være ytelser og fornuftige grensesnitt i et byggeprosjekt.

Anskaffelse av rådgivere med hovedvekt på pris frarådes av RIF. Rådgivnings- og prosjekteringsarbeid utgjør i seg selv en svært liten andel av total kostnader for et byggeprosjekt og betyr samtidig mye for utførelseskostnadene. Hovedfokuset hos oppdragsgiver bør derfor være på rådgivers kvalitet og å bestille tilstrekkelig omfang av prosjekteringsarbeid da dette vil gjøre byggefasen mest mulig effektiv.

RIFs veiledere er utarbeidet av fagpersoner og ekspertgrupper oppnevnt av foreningen. Det er gjort et omfattende arbeid for å sikre at innholdet er i samsvar med kjent viten og omforent praksis på det tidspunktet redaksjonen ble avsluttet. Feil eller mangler kan likevel forekomme. RIF, forfattere, forfatternes arbeidsgivere eller RIFs ekspertgrupper har intet ansvar for feil eller mangler i veilederen og mulige konsekvenser av disse. Det forutsettes at veilederen blir benyttet av personer med relevant prosess- og fagkompetanse.

For rådgivende ingeniørers forening RIF
Ari Soilammi
Utviklingssjef RIF

2 HVA OMFATTER RÅDGIVNING INNEN SHA OG HMS

Fagområdet SHA og HMS i oppdrag kan inkludere rådgivning innen:

- Roller og oppgaver i henhold til krav i Byggherreforskriften (byggherre, KP/ KU, prosjekterende, og arbeidsgiver)
- Arbeidsmiljø og sikkerhet knyttet til utforming av nye arbeidsplasser og arbeidslokaler (brukbarhet)
- Arbeidsmiljø og sikkerhet knyttet til drift og vedlikehold av bygg og tekniske anlegg

I denne ytelsesbeskrivelsen omfatter:

- HMS: Helse, miljø og sikkerhet med unntak av ytre miljø (ivaretatt i egen ytelsesbeskrivelse)
- SHA: Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø i henhold til Byggherreforskriften

SHA-ytelser kan inkludere:

- SHA fagansvarlig/ rådgiver
 - Premissdokument/ aktivitetsplan SHA
 - SHA risikovurderinger mht. bygge- og anleggsfasen
 - Risikovurderinger mht. sikkerhet og arbeidsmiljø i driftsfasen
 - Byggeplasstilsyn med fokus på SHA (dokumentgjennomganger, inspeksjoner, revisjoner etc.)
 - Granskning av hendelser/ ulykker
 - Opplæring og kurs om krav i Byggherreforskriften
- Koordinator iht. Byggherreforskriften, KP og KU
 - SHA risikovurderinger mht. bygge- og anleggsfasen
 - Utarbeidelse av SHA-plan
 - Risikovurderinger mht. sikkerhet og arbeidsmiljø i driftsfasen
 - Oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår
 - Byggeplasstilsyn med fokus på SHA (dokumentgjennomganger, inspeksjoner, revisjoner etc.)
 - Granskning av hendelser/ ulykker

HMS-ytelser kan inkludere:

- Kartlegging og risikovurdering av arbeidsmiljø og sikkerhet mhp. driftsfasen
- Bistand ved utarbeidelse av søknad om samtykke til Arbeidstilsynet
- Opplæring og kurs i HMS-regelverk og arbeidsmiljø
- HMS-tilsyn (GAP-analyser, dokumentgjennomganger, inspeksjoner, revisjoner)
- Bistand til etablering og utvikling av styringssystem for HMS for å oppfylle kravene i f.eks. Internkontrollforskriften
- Avvikshåndtering og granskninger

3 AKTUELLE MYNDIGHETSKRAV

3.1 LOVER OG FORSKRIFTER

Nedenfor finnes en oppstilling av relevant regelverk for rollene SHA/ HMS-rådgiver. Listen er ikke uttømmende; i enkelte prosjekter kan også annet regelverk være relevant.

Styrende dokument	SHA	HMS
Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (Arbeidsmiljøloven - AML)	X	X
Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)		X
Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning	X	X
Forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler (Arbeidsplassforskriften)	X	X
Forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (Forskrift om utførelse av arbeid)	X	X
Forskrift om tiltaksverdier og grenseverdier for fysiske og kjemiske faktorer i arbeidsmiljøet samt smitterisikogrupper for biologiske faktorer (forskrift om tiltaks- og grenseverdier)	X	X
Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- og anleggsplasser (Byggherreforskriften)	X	
Forskrift om HMS kort	X	
Forskrift om informasjons- og påseplikt	X	
Forskrift om maskiner		X
REACH-forskriften		X
Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven)	X	X
Forskrift om håndtering av brannfarlig, reaksjonsfarlig og trykksatt stoff samt utstyr og anlegg som benyttes ved håndteringen	X	X
Forskrift om tiltak for å forebygge og begrense konsekvensene av storulykker i virksomheter der farlige kjemikalier forekommer (storulykkeforskriften)		X
Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)	X	X
Byggteknisk forskrift TEK17	X	X
Byggesaksforskriften SAK10	X	X
Lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr	X	X
Forskrift om elektrisk lavspenningsanlegg	X	X
Forskrift om sikkerhet ved arbeid i og drift av elektriske anlegg	X	X
Forskrift om elektriske forsyningsanlegg	X	X

3.2 VEILEDNINGER/ RETNINGSLINJER

- SHA i bygge- og anleggsprosjekter. Veiledning om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø i planlegging og prosjektering, RIF 2019
- Veileder Koordinatorrollen, Koordinatorskolen 2021
- Veileder dokumentasjonskrav i søknad om Arbeidstilsynets samtykke, Arbeidstilsynet/ Byggesak
- Veiledere utarbeidet av Samarbeid for Sikkerhet i Bygg og anlegg, SfS BA/ Verktøykasse
- Arbeidstilsynet, Forskrifter med kommentarer samt veiledninger www.arbeidstilsynet.no

4 YTELSER FRA SHA-RÅDGIVER

Regelverk	Rolle	Kommentarer
BHF §17 Prosjekterendes plikter	SHA-rådgiver/ Disiplinleder SHA	Bistå prosjekterende i å ivareta SHA (se RIF veiledning SHA i prosjektering), herunder: <ul style="list-style-type: none"> Sørge for at planlagte SHA-aktiviteter og leveranser legges inn i prosjektets fremdriftsplan og leveranseplan. Fasilitere tverrfaglige SHA-risikovurderinger i alle prosjekteringsfaser. Oppfølging av aksjoner og utarbeidelse av SHA-restrisikorapport til byggherren. Opplæring av prosjekterende i BHF.
BHF § 14 Koordinering og oppfølging av arbeidet med SHA	Koordinator prosjekteringsfasen, KP	Innleid som KP i byggherrens organisasjon. Oppgaver iht. BHF § 14 mht. koordinering. Koordinatoren skal ha den nødvendige kunnskap om SHA, inkludert arbeidsmiljølovgivningen og inneha nødvendig kompetanse for å følge opp aktuelle risikoforhold i prosjektet. Koordinator bør ha gjennomført Koordinatorskolen eller tilsvarende, og minst ha kunnskap tilvarende 40 t grunnkurs i arbeidsmiljø for BA.
BHF § 14 Koordinering og oppfølging av arbeidet med SHA	Koordinator i utførelsesfasen, KU	Innleid som KP i byggherrens organisasjon. Oppgaver iht. BHF § 14 mht. koordinering. KU kan også få i oppgave å følge opp lønns- og arbeidsvilkår. Dette må i så fall avtales spesielt. Koordinatoren skal ha den nødvendige kunnskap om SHA, inkludert arbeidsmiljø-lovgivningen og inneha nødvendig kompetanse for å følge opp aktuelle risikoforhold i prosjektet. Koordinator bør ha gjennomført Koordinatorskolen eller tilsvarende, og minst ha kunnskap tilvarende 40 t grunnkurs i arbeidsmiljø for BA.
AML § 18-9 Søknad om Arbeidstilsynets samtykke	SHA-rådgiver	Bistå oppdragsgiver med å innhente Arbeidstilsynets forhåndssamtykke, herunder: <ul style="list-style-type: none"> Risikovurdere relevante arbeidsmiljøfaktorer for drift Innhente relevant dokumentasjon på relevante arbeidsmiljøfaktorer Utarbeide søknad

4.1 GENERELT

SHA-rådgiver i prosjekteringsgruppen har som hovedoppgave å assistere prosjekteringssteamet med å gjennomføre SHA-risikovurderinger og bistå de enkelte fagdisiplinene med SHA-relaterte vurderinger. SHA-rådgiver rapporterer til oppdragsleder/ prosjekteringsleder. Hovedoppgavene til en SHA-rådgiver vil være å:

- Bidra i planlegging av ressursbehov for oppfølging av SHA.
- Bistå og støtte prosjektet i deres forståelse av ansvar og plikter i henhold til Byggherreforskriften, samt interne retningslinjer for SHA.
- Bistå oppdragsleder med planlegging og gjennomføring av SHA-risikovurderinger som en del av prosjekteringsprosessen. Herunder planlegge gjennomføring av tverrfaglige SHA-risikovurderinger i oppdraget.
- Påse at planlagte SHA-aktiviteter er kommet inn i prosjekteringsplanen.
- Delta på relevante prosjekteringsmøter.
- Bistå i prosjekteringen slik at det velges løsninger med så lav SHA-risiko som praktisk mulig.
- Sørge for beskrivelse av risikoforhold som ikke kan unngås, med forslag til spesifikke tiltak for utførelsen.
- Sørge for å utarbeide en restrisikorapport til byggherren og påse at spesifikke tiltak innarbeides i konkurransegrunnlaget til entreprenør der rådgiver utarbeider dette.
- Påse at prosjekteringsendringer også blir risikovurdert mht. SHA.

4.2 YTELSER I TIDLIG FASE

Prosjekteringsgruppens SHA-rådgiver kan også påta seg oppgaven som byggherrens koordinator, KP, dersom dette ikke er vurdert til å være en rollekonflikt. Der byggherren har valgt koordinator utenfor prosjekteringsgruppen, er det viktig å ha et godt samarbeid med vedkommende.

KP og SHA-rådgiver bør involveres i planlegging og prosjektering så tidlig som mulig. I tidligfase bør SHA-rådgiver og KP involveres i:

- Studier mht. gjennomførbarhet.
- Utredning av ulike alternativer for å sikre at SHA og anleggsgjennomføring blir vurdert i tillegg til andre kriterier.
- Rammevilkår for arealbruk (regulering) for å sikre at det settes av tilstrekkelig areal for riggområde, verksteder, produksjon og anleggsveier.
- Beslutninger og gjennomføringstid, budsjetter.
- Fastsettelse av organisering, entreprisestrategi mm.
- Se til at risiko i grensesnitt mot omgivelsene blir kartlagt og håndtert (eks. andre prosjekter, kritisk infrastruktur, offentlig vei, skoler, nærmiljø, etc.), ref. PBL § 28.2.

RIFs veileder om SHA i bygge- og anleggsprosjekter beskriver metodikk for ivaretagelse av SHA i planlegging og prosjektering. Det anbefales at det gjennomføres minst en tverrfaglig SHA-risikovurdering pr. prosjekteringsfase. I tidligfase er det viktig å få kartlagt hovedutfordringene i prosjektet mht. SHA og se på hvordan man kan eliminere eller redusere risiko ved valg av andre løsninger i design. Prosjekteringsgruppens SHA-rådgiver kan fasilitere slike tverrfaglige risikovurderinger og følge opp aksjoner i den videre prosjekteringen.

KPs ytelse følger av BHF § 14.

4.3 YTELSER I DETALJPROSJEKTERINGEN

RIFs veileder om SHA i bygge- og anleggsprosjekter beskriver metodikk for ivaretagelse av SHA i planlegging og prosjektering. Det anbefales at det gjennomføres minst en tverrfaglig SHA-risikovurdering pr. prosjekteringsfase.

SHA-rådgivers oppgaver inkluderer å:

- Påse at planlagte SHA-aktiviteter innarbeides i oppdragets fremdriftsplan.
- Planlegge og fasilitere tverrfaglige risikovurderinger og følge opp gjennomføringen av planlagte tiltak fra disse.
- Kartlegge og følge opp SHA-risikoforhold i BIM/ 3D der dette er tilgjengelig.
- Påse at tiltak rettet mot utførelsesfasen blir innarbeidet som prisbærende poster i tilbudsgrunnlaget der det er mulig.
- Utarbeide en restrisikorapport til oppdragsgiver (byggherren).

KPs ytelser følger av BHF § 14 inkludert utarbeidelse av byggherrens SHA-plan før oppstart på byggeplassen.

I prosjekter der det kun er en virksomhet som prosjekterer, er det ikke nødvendig for byggherre å utpeke koordinator prosjektering. SHA-rådgiver kan i de prosjektene bistå i utarbeidelse av SHA-plan på bestilling fra kunden.

4.4 YTELSER I UTFØRELSESFASEN

Koordinator utførelse

Rådgiver kan inngå avtale med byggherren om å ivareta rollen som Koordinator i utførelsesfasen (KU) iht. BHF. KUs oppgaver følger av BHF § 14. Det skal foreligge en skriftlig avtale med BH om hvilke plikter og fullmakter koordinatoren skal ha. KU bør ha fullmakt til å stanse farlig arbeid der det er overhengende fare for liv og helse.

Revisjoner på bygge- eller anleggsplass

SHA-rådgiver kan gjennomføre SHA-inspeksjoner og -revisjoner på bygge- eller anleggsplasser på vegne av byggherren.

5 YTELSER FRA HMS-RÅDGIVER

Regelverk	Rolle	Kommentarer
AML § 18-9 Søknad om Arbeidstilsynets samtykke	HMS-rådgiver	<p>Gjelder for:</p> <ul style="list-style-type: none"> Arbeidsmiljø og sikkerhet knyttet til utforming av nye arbeidsplasser og arbeidslokaler (brukbarhet) Arbeidsmiljø og sikkerhet knyttet til drift og vedlikehold av bygg og tekniske anlegg <p>Lede og dokumentere systematisk kartlegging og vurdering av arbeidsmiljø og sikkerhet ved prosjektering av nye arbeidsplasser. Det vises til Arbeidstilsynets sjekkliste for krav til fysisk arbeidsmiljø.</p>
Internkontrollforskriften	HMS-rådgiver	<p>Enkeltstående oppdrag, herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> GAP-analyser og dokumentgjennomganger ift. HMS-regelverket Bistand til etablering eller utvikling av styringssystem for HMS. Fagrevisor eller revisjonsleder ved HMS-revisjoner, eks. internt hos kunder eller mot kunders underleverandører. Opplæring og kurs i HMS-regelverk og arbeidsmiljø. Avvikshåndtering og granskninger
Krav til risikovurderinger i HMS-regelverket	HMS-rådgiver, HMS-disiplinleder	<p>Planlegge og gjennomføre nødvendige risikoanalyser enten som enkeltstående oppdrag eller som en del av et prosjekteringsoppdrag.</p> <p>Eksempel på vurderinger:</p> <ul style="list-style-type: none"> Risiko i bygge- og anleggsfasen Kartlegging og risikovurdering av arbeidsmiljø og sikkerhet for drift og vedlikehold. Kjemikalierisikovurdering Risikovurdering av spesifikke arbeidsoperasjoner
Kundekrav, spesielt olje- og gasskunder	HMS-disiplinleder	Utarbeide HMS-program/ aktivitetsplan for prosjekteringsoppdrag.

5.1 YTELSER I TIDLIG FASE

Ved prosjektering av nye arbeidsplasser eller ombygging av eksisterende arbeidsplasser, vil det være nødvendig å kartlegge relevante krav gitt i arbeidsplassforskriften og forskrift om utførelse av arbeid i tillegg til krav i TEK. Prosjekter som utføres spesielt innen olje og gass følger gjerne krav etter NORSOK S-002, og stiller da ofte krav om Working Environment Health Risk Assessment (WEHRA).

Krav og føringer vil være premissgivende for de øvrige fagdisiplinene. Ved å sette fokus på krav og gjøre disse kjent gjennom egne HMS gjennomganger med fokus på arbeidsmiljø og sikkerhet i driftsfasen, kan man ivareta hensynet til HMS tidlig og redusere behovet for avvik og fravik i det videre arbeidet mot Arbeidstilsynets samtykke.

HMS-rådgiver bør involveres i prosjektering så tidlig som mulig og involveres i:

- Kartlegging av relevante arbeidsmiljøkrav og evt. utarbeide premissdokument for HMS
- Bistå i vurderingen av alternativer med fokus på HMS i drift i tillegg til andre kriterier
- Bistå i vurdering rundt nye arbeidsplasser – areal, plassering, utforming, bemanning, organisering mm.
- Se til at risiko i grensesnitt mot andre avdelinger/ eksisterende drift blir kartlagt og håndtert

5.2 YTELSER I DETALJPROSJEKTERINGEN

Detaljering av studier gjort i tidligfase. Det bør gjennomføres en arbeidsmiljørisikovurdering/ WEHRA i hver prosjekteringsfase. Arbeidsmiljørisikovurderinger gjøres i en tverrfaglig arbeidsgruppe med deltakere fra prosjekteringsgruppen og representanter fra de ansatte (brukerne). Verneombud bør være en av disse.

I henhold til krav i forbindelse med Søknad om Arbeidstilsynets samtykke etter Arbeidsmiljølovens § 18.9 skal vurderingen av arbeidsmiljø være basert på kartlegging og risikovurdering av aktivitetene og prosessene som skal foregå i arbeidslokalene. Løsninger skal beskrives og dokumenteres for å se om arbeidsmiljøet blir tilrettelagt og ivaretatt iht. gjeldende krav.

Gjennomgangen tar utgangspunkt i de 17 arbeidsmiljøfaktorene beskrevet i Arbeidstilsynets sjekklister «[Sjekklister for krav til fysisk arbeidsmiljø](#)». Vurderingen skal sikre at man oppnår et sikkert og helsemessig forsvarlig arbeidsmiljø i driftsfasen og skal bl.a. inkludere tilrettelegging for drift, vedlikehold og renhold, inneluft og forurensning i arbeidsatmosfæren, kjemisk og biologisk helsefare, støy og vibrasjoner, utforming av arbeidslokaler og adkomstveier, løfteinnretninger, lysforhold mv.

Arbeidsmiljørisikovurderingen må gjøres helhetlig for bygningen og/eller anlegget. Gjennomførte arbeidsmiljørisikoanalyser / WEHRA kan brukes som dokumentasjon i forbindelse med søknad om samtykke iht. AML § 18-9.

5.3 YTELSER I DRIFTSFASE

HMS-ytelser i driftsfasen gjelder oppfølging og utvikling av rutiner innen HMS som etablering av HMS-styringssystem, oppdatering av risikovurderinger for utførelse av arbeidsoperasjoner, GAP-analyser, HMS-inspeksjoner og -revisjoner, samt granskninger etter eventuelle uønskede hendelser.

6 ANSKAFFELSE AV SHA- ELLER HMS-RÅDGIVER

6.1 FORESPØRSEL OM SHA- ELLER HMS-RÅDGIVER

6.1.1 Engasjement i bygge- og anleggsprosjekt

Det anbefales at SHA-/HMS-rådgiver:

- Knyttes til prosjektet så tidlig som mulig uavhengig av typen oppdrag, på den måten kan hensynet til SHA/HMS ivaretas som en naturlig del av de øvrige prosjekteringsvurderingene som gjøres
- Følger prosjektet helt frem til ferdigstillelse siden endringer som påvirker både SHA og HMS i prosjektet erfaringsmessig ofte blir initiert gjennom hele prosjektet. Det er viktig at SHA-/HMS-rådgiver har totaloversikten over faktorer i prosjektet som er av betydning for både SHA (arbeidstaker under utførelse/ drift ferdig anlegg) og HMS (driftsituasjon).

6.1.2 Forespørsel

Forespørselen skal også vise hvilke kriterier med hvilken prioritet som vil bli vektlagt ved valg av tilbud.

Eksempelvis:

- Kompetanse
- Erfaring fra tilsvarende oppdrag
- Kapasitet
- Pris/ressursforbruk
- Løsningsforslag
- Gjennomføringsplan

Innholdet i en forespørsel vil variere og må vurderes spesielt i hvert enkelt prosjekt, men det anbefales at nedenstående elementer legges til grunn i vurderingene for å oppnå komplette og sammenlignbare tilbud.

6.1.3 Ytelser

SHA-ytelser:

- SHA disiplinledelse
- Koordinator iht. Byggherreforskriften, KP og KU
- Premissdokument/ aktivitetsplan SHA
- SHA risikovurderinger mht. bygge- og anleggsfasen
- Risikovurderinger mht. arbeidsmiljø i driftsfasen
- Utarbeidelse av SHA-plan
- Oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår
- Byggeplassrevisjoner med fokus på SHA
- Opplæring og kurs om krav i Byggherreforskriften

HMS-ytelser:

- HMS disiplinledelse
- HMS-program/ aktivitetsplan
- Bistand til etablering av styringssystem for HMS
- Kartlegging og risikovurdering av arbeidsmiljø
- HMS-revisjoner
- Opplæring og kurs i HMS-regelverk og arbeidsmiljø

6.1.4 Prosjektfaser

- Programmering
- Skisseprosjekt
- Forprosjekt
- Detaljprosjekt
- Bygging
- Drift

6.1.5 Prosjektforutsetninger

- Prosjektorganisasjon
- Brukermedvirkning
- Byggherremedvirkning
- HMS-organisasjon
- Program (areal, kvalitet og standard)
- Funksjonskrav
- Relevante lov- og forskriftskrav
- Omfang av rivnings- og/eller rehabiliteringstiltak i eventuell eksisterende bygg
- Økonomisk ramme og kostnadsfordeling
- Tidsramme
- Deltakelse i prosjekteringsmøter og særmøter med for eksempel arkitekt og/eller andre spesialrådgivere
- Geografisk plassering av møter
- Geografisk plassering av tiltak

6.1.6 Grunnlag fra oppdragsgiver

SHA:

- Beskrivelse av prosjekt
- Informasjon om organisering og entreprisestruktur
- Arkitekttegninger på papirkopi grunnlag
- Funksjonsbeskrivelser fra andre fag
- Informasjon om eksisterende bygning(er) og tekniske anlegg
- Informasjon om grunnforhold

HMS:

- Innsyn i HMS system
- Rutiner/ veiledninger/ prosedyrer
- Arbeidsbeskrivelser
- Organisering

6.1.7 Honorarform

- Fastpris eller medgått tid - avtaleform
- Honorar for arbeider utenfor fastpris som firmatimesats eller kompetansetimesats
- Reisekostnader (spesielt for KU oppdrag)
- Modell for regulering av avtale

6.1.8 Kontrakt

- Kontraktsform
- Kontraktbestemmelser
- Ansvar
- Dagmulkt

6.2 TILBUD

6.2.1 Beskrivelse av arbeidsoppgaver

Tilbud skal inneholde opplysninger om alle forhold som oppdragsgiveren har spesifisert i forespørselen.

Dersom det er avvik mellom tilbud og forespørsel, skal dette presiseres med konsekvenser for økonomi, kvalitet, tid og annet.

6.2.2 Organisasjon

Tilbudet bør definere ressursinnsats i oppdragets forskjellige faser og aktuelle prosjektmedarbeidere.

For oppdrag som SHA-rådgiver i rollen som koordinator bør byggherrens organisering av prosjektet synliggjøres.

6.2.3 Betingelser

Betingelser/ forbehold skal konkretiseres med konsekvenser for kvalitet, tid, økonomi. Eventuelle forbehold til forespørselen skal tas med i tilbudet.

6.2.4 Ansvar

Det bør henvises til kontraktsstandarder som NS 8401/ NS 8402 for rådgiver oppdrag. NS8440 del A og del B for oppdrag som byggherrens koordinator (KP/ KU).

Eventuelt prosjekterings-/ kontrollansvar ovenfor offentlige myndigheter bør beskrives.

6.2.5 Honorar

Honoraret må oppgis i samsvar med den honorarform som fremgår av forespørselen. Når tilbyderer står fritt til å velge honorarform, skal nøkkeltall som timepris, timeforbruk og andre omkostninger fremlegges.

6.2.6 Evaluering bestilling

Oppdragsgiverens prosedyre for evaluering av tilbud skal sikre at alle tilbydere behandles likt, og at bestilling foretas på bakgrunn av de faktiske forhold som er presentert i tilbudet.

6.2.7 Valg av tilbud

Informasjon om hvem som er valgt skal skriftlig meddeles alle tilbydere så snart som mulig.

6.2.8 Bestilling

Bestilling av rådgivertjenester skal være skriftlig.

6.3 AVTALE

Avtale om oppdraget skal inngås på bakgrunn av forespørsel og tilbud.

Det skal utarbeides et avtaledokument som angir avtaledokumentenes gyldighetsrekkefølge, bestillingssum og henvisning til aktuelle lover og forskrifter. Dokumentet skal undertegnes av begge avtalepartene.

Når det gjelder oppdrag som SHA koordinator (KP/ KU) bør i avtalene framgå hvem som er byggherre/ byggherres representant og evt. tidligere koordinatører.

NS8401 anbefales benyttet for oppdrag honorert med fastpris og som er knyttet opp i forpliktelser med tidsfrister, dagbøter og formelle varslingsrutiner.

Honorering med fastpris anbefales kun der oppgaven er klart definert mht. ytelser, varighet og kompleksitet.

Prosjektrelatert myndighetskontakt/-tilsyn bør uansett bli honorert etter medgått tid da dette er en uforutsigbar aktivitet i prosjektene.

NS8402 anbefales benyttet for prosjekteringsoppdrag honorert etter medgått tid.

Honorering etter medgått tid vil ofte være hensiktsmessig da miljørådgiverens arbeidsomfang kan være meget usikkert og avhenger sterkt av øvrige rådgivere, arkitektens og byggeplassens behov for assistanse.

NS8440 del A og del B anbefales for oppdrag som koordinator prosjektering og koordinator utførelse. Del A benyttes for de formelle avklaringer og henviser til NS8303 som støtte. Det er viktig at eventuelle fullmakter som blir gitt til koordinatoren påføres her. Del B benyttes for å avklare hvilke oppgaver som byggherren velger å sette bort til koordinatoren og samtidig synliggjør hvilke oppgaver byggherren ikke kan delegere bort.

7 FORKORTELSER MED FORKLARINGER

Begrep/forkortelse	Definisjon	Referanse
BA	Bygg og anlegg	
BHF	Byggherreforskriften, Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser, hjemlet i Arbeidsmiljøloven.	
HMS	Helse, miljø og sikkerhet (inkluderer også ytre miljø). NB ytre miljø ytelse er ikke beskrevet i denne veilederen.	Internkontrollforskriften
Kompetanse	I dagligspråket defineres kompetanse som evnen til å klare en oppgave eller beherske et yrke i møte med komplekse krav, situasjoner og utfordringer. Man deler gjerne inn kompetanse i kunnskaper, holdninger og ferdigheter.	Wikipedia
Koordinator	Enhver fysisk eller juridisk person som sørger for koordinering av prosjektering eller utførelse på vegne av byggherren	BHF § 4
KP	Koordinator for prosjekteringsfasen.	BHF § 4
KU	Koordinator for utførelsesfasen.	BHF § 4
PBL	Plan- og bygningsloven.	
Prosjekterende	Enhver fysisk eller juridisk person som har til oppdrag å tegne, beregne, planlegge eller beskrive hele eller deler av bygget eller anlegget som skal oppføres.	BHF § 4
Prosjektering	Med «prosjektering» menes vanligvis arbeidet med å beskrive, tegne og beregne arbeidet, altså en rent teknisk planlegging av hvordan det ferdige tiltaket skal være.	
Risikoanalyse	Systematisk fremgangsmåte for å beskrive risiko	NS 5814
Risikovurdering	Samlet prosess som består av å etablere rammer for risikovurderingen, identifisere uønskede hendelser, risikoanalyse og risikoevaluering	NS 5814
SHA	Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø	BHF
WEHRA	Working Environment and Health Risk Assessment	NORSOK S-002

© RÅDGIVENDE INGENIØRERS FORENING

Essendropsgate 3
Boks 5491 Majorstuen
0305 OSLO

Telefon 22 85 35 70

Telefaks 22 85 35 71

E-post rif@rif.no

Internett www.rif.no/

